

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

INNEHÅLL:

Cecilia Bååth-Holmberg, En amazon i det nittonde århundradet.
Ernest Legouvé, Min gladiolus-grupp. Öfversättning af S. L.
Willy Uppström, Kvinliga jurister.
Manliga och kvinliga bankfunktionärer.
Den svenska kvinnans deltagande i världsutställningen i Chicago 1893.
Meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet.
Föreningen för gift Kvinnas äganderätt.

Pris pr årgång: } För Förbundets medlemmar kr. 2: 50.
 } För icke medlemmar » 4: 00.

Fältskärskurs

för kvinliga elever är genom *Fredrika-Bremer-Förbundet* anordnad i Upsala. Undervisningen meddelas af fröken *Ameline Sterky*, utexaminerad fältskär.

Kursen börjar den 1 september. Anmälningar mottagas och upplysningar lämnas af *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, Stockholm.

Anna Nilsson,

född Zetterling,

Utexaminerad Barnmorska i Stockholm och Wien.

Mottagningstid 1—3.

Sturegatan 42, 1 tr. Stockholm.

Allm. Telefon 77 57.

JOHN HOLMBLÖM,

Modeaffär för Damkappor,

Stockholm,

12 Kungsträdgårdsgatan 12,

rekommenderar sitt stora och rikhaltiga lager af

Nouveautéer för säsongen.

Särskildt får rekommendera mitt stora lager af

Pelsverk för Pelskappor

med därtill passande övertyger.

Allmänna Lif- försäkringsbolaget

i Stockholm,
Vasagatan 10,
meddelar fördelaktiga
lifförsäkringar och billiga liffrantor.

(G. 13770)

Winborgs Ättiksprit
på flaskor för utspädning.

Winborgs Biffsteksås.

Winborgs Jästpulver.

Winborgs malda Kryddor på bleckdosor och paket.

Winborgs Senap,
blandad som fransk o. engelsk.

Winborgs Soja.

Winborgs Bordsalt.

Specialitet:

Winborgs Lactoserin-Cacao,

välsmakande, kraftigt, närande, hälsosamt!

Förordad af professorerna Olof Hammarsten, C. E. Bergstrand, med. dr.
Ch. Em. Hagdahl m. fl.

Hälsovännen, tidskrift för allmän och enskild hälsovård, yttrar i sitt nummer för den 1 februari följande:

»Särdeles närande och värderikt såsom ett koncentreradt och smaktligt näringsmedel är äfven den i handeln hos oss införda lactoserincacao.»

De flere gånger prisbelönta tillverkningarna finnas att tillgå hos hrr specerihandlare samt i parti hos

Th. Winborg & Co., Stockholm.
Kongl. Hofleverantör.

I. M. GÖTHE, Stockholm,

Bok-, Musik- och Pappershandel,

48 Drottninggatan, hörnet af Klarabergsgt.

Partilager för återförsäljare 1 tr. upp i samma hus.

Filialer:

72 Drottninggt.

1 Köpmantorget.

Regeringsgt. 27.

Hornsgt. 54.

Elin Spross' Triksåhandel,

36¹/₂ Vesterlånggatan 36¹/₂.

Lager af alla sorters Triksåvaror för Herrar, Damer och Barn.

Telefon 20 83.

Telefon 20 83.

*

Aug. Magnusson

(etablerad 1860)

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

Försäljningslokaler: *nedra botten, en, två* och *tre* tr. upp

STOCKHOLM.

Största lager i Norden

af

Kulörta o. Svarta Ylleklädningstyger

Kulörta och Svarta Sidentyger

Bomulls-Tvättklädningstyger

Schalar och Resfilar m. m.

Observera!

Genom direkta förbindelser med in- och utlandets förnämsta fabrikanter kan jag erbjuda ofvannämnda artiklar **bättre** och **billigare** än någon annan och torde en hvar genom besök i mina lokaler eller genom requisition af profver och varor lätt blifva öfvertygad om fördelen att hos mig fylla sina behof af dessa artiklar.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Profver på begäran
kostnadsfritt.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

En amazon i det nittonde århundradet.

Af *Cecilia Bååth-Holmberg.*

En af de märkligaste kvinnor, som lefvat i vårt tidevarf, är donna Ana Maria de Jesus Riveiro de Silva eller, för att nämna det namn, under hvilket hon egentligen blifvit känd och hedrad af tvenne världsdelar, *Anita Garibaldi.*

För några tiotal af år sedan, då republiken Rom lyktat sin ärorika strid och den tappra Anita utandats sin sista suck i pinjeskogen vid Adriatiska hafvets kust, var hennes namn jämte hennes berömde makes på allas läppar, och berättelserna om hennes trofasthet och hjältemod blefvo nästan till legender.

Må det tillåtas oss att här i korthet återgifva hennes märkliga lefnadslopp.

* * *

Anita Riveiro var född 1821 i den lilla byn Barra i Lagunprovinzen Santa Catharina, Sydamerika. Här i detta lands yppiga natur uppväxte hon utan egentlig uppfostran och fullkomligt oberörd af den yttre världens seder och bruk. Den gifmilda naturen, som där i öfverflödigt mängd framalstrar allt hvad tropikens växtvärld erbjuder — bananer, socker, frukter m. m. tycktes, åtminstone vid tiden för vår skildring 1839—40, åt landets invånare hafva meddelat något af sin karakter, ty enligt Garibaldi's egen berättelse om sitt vistande i dessa trakter, visades den resande en ovanlig gästfrihet:

»Den resande», yttrar han i sina memoirer, »behöfver intet säga, intet begära. Han går helt enkelt in i huset, in i gästrummet till höger; tjänarna komma utan att vara kallade, aftaga hans skor och tvätta hans fötter; han stannar så länge han behagar, går sin väg när han vill, utan att säga farväl och utan att tacka. Och oaktadt denna hans uraktlåtenhet, skall den gäst, som kommer efter honom, icke bli mindre väl emottagen».

Väldiga urskogar, med nästan ogenomträngliga snår, skilde då Santa Catharina från närliggande provinser, och detta torde förklara

den brist på civilisation, som Garibaldi med sådan hänförelse kallar »naturens ungdom och mänsklighetens morgongryning».

Efter oroligheterna i Italien under början af 1830-talet blef Garibaldi, såsom deltagare i dessa, jämte många andra berömda italienska fosterlandsvänner dömd till döden. Han flydde emellertid till Sydamerika; här slöt han sig till Gonzalis, president i republiken Rio-Grande, som 1836 börjat kämpa en förtviflad strid för att befria sig från Brasiliens öfverherradöme. Garibaldi blef anställd i republikens tjänst. Djärf och skicklig sjöman, som han var, gjorde han sitt nya land stora tjänster och förvärfvade sig redan nu rykte och ära. Många unga, liksom han landsflyktiga italienska patrioter slöto sig till honom, och den lilla flottilj, hvars chef han var, hälsades längs landets kuster med hänförelse, enär invånarne här i dess tappra anförare sågo en räddare och befriare.

Befolkningen i St. Catharina hade emellertid gjort gemensam sak med republikanerne i Rio-Grande, och Garibaldi erhöll befällning att företaga en expedition till detta land för att än ytterligare stadfästa förbundet.

Med två skepp styrde han nu kosan norrut mot St. Catharinas kuster. Plötsligt uppstod en fruktansvärd storm; det ena större skeppet förmådde kämpa sig framåt, men det mindre, hvilket Garibaldi själf förde, kunde ej hålla stånd mot vågorna. Det slungades in emot kusten och krossades. Med oerhörd ansträngning lyckades det Garibaldi att rädda en del af sitt manskap, men de flesta omkommo. Bland de drunknade befunno sig äfven några af Garibaldis käraste vänner.

Garibaldi och hans skeppsbrutna folk blefvo emellertid vänligt emottagna i kustens »estancior». Inom kort erhöll han befäl öfver skeppet »Itaparika», med hvilket han ånyo tillfogade brasilianarne stort afbräck.

Men oaktadt detta och midt under det segerjubel, hvarmed traktens invånare emottogo honom, kunde han ej återvinna sin forna käckhet. Han kunde ej glömma sina döda vänner och en känsla af djup ensamhet grep honom.

»Uti den oändliga öken», har han härom yttrat, »till hvilken denna förfärliga tilldragelse för mig förvandlat världen, kände jag behof af en själ, som älskade mig, — utan en sådan föreföll mig tillvaron outhärdlig, nästan omöjlig. Vänskap är en frukt, som beror af tiden, den kräfver årtal för att mogna, medan kärleken tänder som blixten. Endast en kvinna skulle sålunda kunna bota mig, en

kvinna — det vill säga det samma som en tillflykt i sorgen, en tröst i olyckan, en stjärna i stormen, en kvinna — det är den guddom, man aldrig förgäfvos anropar, när man anropar henne ur hjärtat, och i synnerhet när man anropar henne i olyckan.»

Hittills hade tanken på ett äktenskap ej ens fallit den landsflyktige hjälten in. Hans kringirrande lif, så fullt af faror, och redan från ungdomen invigdt till Italiens tjänst — det på befrielse väntande Italien — tycktes helt naturligt utesluta hvarje dröm om »hem» i vanlig mening.

Det blef ej heller något sådant, han fann, och ej heller var det en vanlig kvinna, han fick till hustru.

Från sitt skepp Itaparika, som under någon tid låg förankradt vid St. Catharinas kust, nära Barra, iakttog han dagligen i sin kikare, huru en flock af bygdens unga kvinnor kommo från sina hem i skogarna för att hämta vatten vid en brunn nära stranden. Bland dessa tilldrog sig särskildt en hans uppmärksamhet, hon var högre och smidig, med späda lemmar och rikt svart hår. Han följde henne med ögonen, när hon kom och gick, och gaf noga akt på det hus, hvori hon tycktes hafva sitt hem.

Ännu visste han ej, om hon var gift eller ogift, ehuru hennes utseende och väsen angaf det senare. I själfva verket var hon trolofvad, något som Garibaldi omsider tycktes hafva fått veta. Men detta invercade ej på hans beslut att vinna henne till sin. Tolf år därefter, och i djup sorg öfver hennes död, berättar han själf om sitt frieri — i fall man så kan säga — på följande sätt:

»Ändtligen var mitt beslut fattadt, jag nedsteg i en båt, rodde i land och gick till den koja, från hvilken jag under flera dagar ej kunnat slita mina blickar. Mitt hjärta klappade, men mitt beslut stod fast. En man bjöd mig inträda — jag skulle hafva gjort det, äfven om det blifvit mig förbjudet. Jag hade sett denne man en gång förut. Jag såg den unga flickan, och jag sade till henne: »du skall bli min».

Jag hade med dessa ord knutit emellan oss ett band, som endast döden förmådde slita. Jag hade funnit en förborgad skatt, men en skatt af hvilket värde! Om ett fel blef begånget, så är detta fel helt och hållet mitt. Ja, det var ett fel, att genom föreningen af tvenne hjärtan komma ett annat oskyldigt hjärta att brista. Men hon är död, och... han är hämnad. Och hvar lärde jag mig att inse storleken af detta fel? Där, vid Eridans strand, den dag jag hoppades återse henne, då jag i ångest sökte räkna hennes hjärtas

slag, då jag lyssnade till hennes sista suck — då hennes läppar voro kalla, och jag grät tårar af förtviflan.»

Åtskilliga Garibaldiskildrare hafva sökt halka öfver detta »fel», hvarom Garibaldi själf uttryckligen talar, andra åter hafva förstorat det, genom att berätta, det Anita var en annan mans hustru. Det senare var dock ej händelsen. Hon var, som vi redan nämnt, trolofvad, men kärleken hade med all säkerhet ännu icke vaknat i hennes hjärta. Hon var en kvinna, som icke älskade mer än en gång i lifvet och förblef sin kärlek trogen in i döden. Hon blef senare, så fort tillfälle därtill yppades, lagligt vigd vid Garibaldi i Montevideo, något som ej kunnat ske i ett katolskt land, om hon förut varit gift.

Garibaldi var emellertid ingalunda okänslig för den oförrätt, han tillfogade en annan man, men hans häftiga kärlek till den stolta, högresta, lidelsefulla sydamerikanskan lät sig ej kufvas, så mycket mindre som Anita redan från första stund och med naturbarnets styrka besvarade densamma.

Den ljuslockige, blåögde unge främlingen, med de klassiskt rena dragen, vann odeladt hennes hjärta, och från det ögonblick, han hviskade dessa ord i hennes öra: »du skall bli min», blef hon hans älskarinna, hans hustru, hans vän och stöd i fattigdom och bekymmer, hans barns moder samt hans trogna kamrat, hans »adjutant» och modiga följeslagarinna i alla faror och strider, till dess döden ryckte henne ur hans armar vid Adriatiska havets strand.

Långt senare, då hans namn äradt genljöd öfver hela Europa, omtalade han henne så:

»Du, mina barns älskade moder, som jag i dag begråter, som jag skall begråta under hela mitt lif — dig lärde jag känna ej under segern, utan i motgång och skeppsbrott, och långt mer än min ungdom, mitt utseende och min förtjänst, var det mina olyckor, som fäste dig vid mig för hela lifvet — Anita, dyra Anita!»

Vackrare minnesruna kan ej en gift kvinna erhålla. Den är ett vittnesbörd om en sann kvinnosjäl, hvars kärlek, lidelsefull och glödande i lugnare dagar, i motgång och olycka höjer sig till verklig storhet.

* * *

Hon följde honom ombord å hans skepp, och inom kort blef hon i tillfälle att visa prof på sitt mod.

Garibaldi råkade i strid med ett hans eget vida öfverlägset brasilianskt krigsskepp, hvilket efter en kort stund tog till flykten,

men endast för att återkomma med förstärkning af trenne andra fartyg, hvilka alla genast började en häftig kanonad mot Garibaldis skonert.

Denna blef nu fullkomligt öfversällad af kulor, dess ena sida var sönderskjuten och masten krossad, på däck vältrade sig döende och sårade, men de tappra sjömännen svuro att förr låta döda sig till sista man än gifva sig fångna.

Vid Garibaldis sida stod Anita. Midt i kulregnet, och lugn som den tappraste soldat, affyrade hon sin bössa mot angriparne. Före stridens början hade Garibaldi enträget bedt henne begifva sig i land, men hon hade bestämdt nekat att skiljas från honom, då han var utsatt för fara, och i tysthet stolt öfver hennes mod, motsatte han sig ej hennes vilja.

Plötsligt kastades hon och två matrosar af en kanonkula ned på däck. Förfärad störtade Garibaldi fram, troende henne vara krossad; men hon reste sig fullkomligt oskadd — de båda männen voro döda.

Då bad han henne, att hon skulle begifva sig ned på mellandäck; hon svarade:

»Ja, men endast för att jaga upp de fega stackare, som gömt sig där.»

Och inom ett ögonblick återkom hon, med sabeln i hand drifvande framför sig flera matrosar, som flytt undan striden. Då denna rasade som hetast, drog sig emellertid de fientliga skeppen tillbaka; befälhafvaren å ett af dem hade blifvit träffad af en kula.

Detta var dock ingalunda enda gången Anita stred vid sin mans sida till sjös.

Kort därefter, då han med tre skepp seglat in i den stora lagunsjön Los Patos, skild från hafvet endast genom en smal landremsa, befann han sig innesluten mellan en fientlig eskader af 22 skepp och en stark armékår på stranden. Hans uppgift var vid detta tillfälle att söka hindra denna flotta från att segla längre fram, enär en republikansk kår äfven befann sig något längre uppe på stranden.

För att öfverskåda terrängen och sända ett bud till chefen för sistnämnda kår, general Canabarro, begaf han sig ett ögonblick i land, under tiden öfverlämnande befälet å sitt skepp åt Anita.

Med fulla segel nalkades emellertid den fientliga flottan, och vid hans återkomst om bord hade Anita redan börjat kanonaden. Med hög, klar röst gaf hon sina order och uppmuntrade manskapet. Det uppstod ett förfärligt blodbad. Af alla officerare ombord å alla

tre skeppen var Garibaldi den ende öfverlevande. Oaktadt förtviflad kamp lyckades det dock de fientliga skeppen att passera förbi.

Under hela tiden förblef Anita på den farligaste platsen bredvid Garibaldi. Upprörd öfver den fara, hvori hon befann sig, befallde han henne att begifva sig i land, och för att förmå henne därtill, gaf han henne i uppdrag att begära förstärkning af general Canabarro. Hon lofvade att utföra uppdraget och att sända svar med en pålitlig man. Garibaldi kände sig nu lugnad.

Men snart återkom hon själf med svaret, ty i hela den republikanska kåren fanns ej en man, som vågade sig öfver till skeppet. Garibaldi erhöll nu genom henne generalens befallning att söka rädda vapen och ammunition samt sedan tända eld på den lilla flottiljen. För att utföra det senare, begaf han sig ombord å de andra skeppen, hvilkas däck voro betäckta af döda. De få öfverlevande af sitt folk hade han åter måst ställa under Anitas befäl, och hon blef nu den, som ledde räddningsarbetet.

Stående upprätt, lugn och högre i skeppsåten, hvars roddare sutto krokiga för att undvika fiendens kulor, for hon fram och tillbaka mellan stranden och skeppet, till dess allt och alla kommit i säkerhet.

Men äfven under striderna på fasta landet följde hon till häst sin make. Då denne vunnit segern vid Santa Vittoria, var det hon, som outtröttligt vårdade och förband de sårade. Under nederlaget vid Taqvari behöll hon i det längsta modigt sin plats bredvid Garibaldi, midt i den värsta striden. Hon blef dock i tumultet skild från honom. När hon såg att allt var förloradt, satte hon sporrarne i sin häst, så att denne med ett väldigt språng förde henne ur fiendens midt. Då bortslet en kula hatten från hennes hufvud, en annan träffade hennes häst, som störtade. Fången fördes hon inför den fientlige öfversten, hvilken, beundrande hennes mod, biföll hennes anhållan att på slagfältet söka Garibaldi, den hon trodde vara stupad.

Länge irrade hon omkring. Hvarje död, som fallit framstupa mot marken, vände hon om för att få se hans ansikte. Men den hon sökte fann hon ej. Öfvertygad att han lefde, tänkte hon nu endast på flykt och återförening med honom. Hans kappa, som han under striden bortkastat för att vara friare i sina rörelser, hade blifvit funnen af en fientlig soldat. Hon tillbytte sig densamma mot sin egen, som var mycket mera värd. När natten kom begagnade hon sig af fiendens segerglädje, smög sig ur den hydda, hvori hon hölls fången,

och ilade inåt den djupa vilda skog, som betäcker Espinassos bergskedjor.

Den amerikanska steppens dotter kände dock ingen fruktan. Hon hade skogar nära nio (svenska) mil djupa att genomtränga för att komma till vänner, och hon var ensam, utan lifsmedel.

Under nätter och dagar framträngde hon genom urskogen utan annan föda än växternas rötter, vilda frukter eller ännu gröna kaffe böror.

De få landets invånare hon mötte voro fientliga mot republikanerna och nedgjorde, hvarhelst de det kunde, de spridda skaror af dessa, som efter nederlaget vid Taqvari ströfvade genom provinsen.

Vid ett tillfälle råkade hon midt in i ett dylikt blodbad. De fiender, som ännu voro sysselsatta med plundring, flydde vid åsynen af denna högresta ensamman kvinna, hvilken på en vild häst, den hon lyckats få af personer, som visat henne gästfrihet, och med det rika svarta håret flygande för vinden, stormade fram midt i natten. Fyra ryttare, som voro posterade vid floden Canoas, flydde likaledes vid anblicken af denna uppenbarelse och gömde sig bakom några buskar. Den af regn uppsvällda floden var 500 fot bred; hållande sig fast vid hästens man och uppmuntrande denne med tillrop, simmade hon lyckligt öfver den brusande strömmen, fortsatte vägen framåt och återfann omsider Garibaldi.

Ej särdeles lång tid efter denna äfventyrliga flykt gaf hon lifvet åt sin förstfödde son Menotti, den numera ryktbare, i Rom bosatte deputeraden och generalen, hvilken i mod och begåfning visat sig vara en värdig bärare af sin faders ärorika namn, liksom han upptagit dennes idéer, för hvilka han ännu i dag kämpar.

Han föddes den 16 september 1840 i en fattig liten »rancho», belägen på den halfö som skiljer Los Patossjön från Atlantiska oceanen. Han kom till världen med ett ärr i hufvudet, orsakadt af moderns fall från den dödsskjutne hästen i drabbningen vid Taqvari.

De förhållanden, under hvilka Menotti såg dagen, voro mycket inskränkta. Folket i den lilla »ranchon» var visserligen vänligt och hjälpsamt, men Garibaldi ägde, som han sedan berättat, ej så mycket som »en näsduk» att svepa omkring barnet, ej heller det ringaste medel till moderns vård.

Han beslöt därför att begifva sig till det aflägsna Settembrina för att därifrån skaffa hjälp åt sina »stackars älsklingar». Under hans frånvaro anfölls ranchon af en fientlig trupp, som var utsänd för att tillfångataga den berömda italienske anföraren.

Med sitt 12 dagar gamla barn i famnen svingade sig Anita upp på en häst och flydde i susande galopp in i skogarna; hungrig, halfnaken, skälfvande af köld och regn måste hon hålla sig gömd, till dess Garibaldi återkom med tröst och räddning.

Efter republiken Rio-Grandes sista strid och nederlag, under hvilket Garibaldi kämpat med vanlig tapperhet, måste han med en ringa återstod af den lilla armén draga sig undan till urskogarna. Dessa, i allmänhet nästan oigenomträngliga, voro detta i ännu högre grad nu i regntiden; den lilla truppen var under sitt långa framträngande utan proviant och transportmedel utsatt för oändliga faror och mödor; alla strömmar hade svällt öfver sina bräddar, och själfva marken var ofta af regnet förvandlad till en lös gyttja, hvori häst och ryttare djupt nedsjönko. Under de nio dagar denna färd varade, bar Anita alla umbäranden och lidanden utan att klaga; men hon bäfvade vid tanken att förlora sitt tre månader gamla barn; vid de farligaste ställen af vägen samt vid öfverskridandet af strömmar, bar Garibaldi den lille gossen fastbunden med en näsduk vid sin hals, så att han kunde värma de späda lemmanne med sin andedräkt.

Ändtligen lyckades det dem att arbeta sig fram till bebodda näjder, där vänliga människor gäfvö dem vård och föda.

* * *

Efter krigets slut lämnade Garibaldi Rio-Grande och begaf sig till Montevideo, hufvudstaden i »Banda Oriental». Vid sin ankomst dit var han fullkomligt utblottad på tillgångar. För att kunna, som han själf uttryckt sig, erbjuda sin Anita »en blygsam bergning», försökte han till en början försörja sig såsom handelsagent, sedan såsom lärare i matematik. Härmed fortfor han, ända till dess han trädde i spetsen för den i Montevideos krig mot Buenos Ayres så berömda »italienska legionen».

Under hela detta krig var Garibaldi montevideernas främsta stöd, den tappreste af deras generaler, och ryktet om hans segrar — särskildt vid San Antonio — gick öfver hela den bildade världen. Den biltoge, dödsdömde sjömannen från 1843 — »läjonet från Montevideo» — var redan en af Europas mest berömda hjältar.

Men under krigstågen i Banda-Orientals tjänst följdes han ej af Anita, hvilken nu var hans lagliga hustru. Hon hade numera utom Menotti, äfven en liten dotter att vårda, Teresita; ännu en dotter Rosa, dog som helt späd. Inom den hjältemodiga unga kvinnan,

hvilken under kriget i Rio-Grande trotsat död och faror för att ständigt få vara i den mans närhet hon älskade, hade moderskärleken vaknat med samma instinktliga styrka som kärleken till hennes make; hon ägnade sig nu uteslutande åt sina barns vård.

»Anita», skref Garibaldi senare om henne i bref till en vän, »sitt kön så öfverlägsen i krigets faror och växlingar, var beundransvärd i familjelifvet. Hon har alltid bistått och tröstat mig i olyckan och i hvarje svår belägenhet, hvori jag befunnit mig vare sig i Rio-Grande eller i republiken Orientals tjänst. Under hela den tid jag stred för republikanerna, vistades hon i Montevideo, älskad af alla.»

Helt visst var det henne ingen lätt sak att under denna tid uppehålla hemmet, hvori utom hon själf och tidtals äfven hennes make funnos tre barn att uppfostra; också sonen Riccotti föddes under dessa år. Garibaldi var äfven som general i republikens armé och öfverkommendant i staden Montevideo allt jämt lika fattig. Han afslög alla belöningar och betraktade de 14 år af kamp, som han tillbragt i Amerika, hufvudsakligast som en beredelse-tid, hvilken skulle göra honom värdig och skicklig att strida för Italien; det var folkfrihetens sak, för hvilken han kämpade äfven i Amerika, och egen nytta eller begär att rikta sig själf funnos aldrig i hans själ. Hans hustru Anita, bildad af ett sällsynt fast material, var fullkomligt i stånd att dela hans åsikter. Det kom därför aldrig öfver hennes läppar ett ord af missmod öfver den fattigdom hvori de lefde, och aldrig yttrade hon någon längtan efter de lugnare förhållanden hon lämnat för att följa honom. Men hon gaf i stället stundom utbrott åt en ganska stark — och troligen ej alldeles obefogad — svartsjuka.

Garibaldi var alltid och intill sin sena ålderdom beundrad af kvinnor af alla klasser, ej minst af högt uppsatta och bildade. Anita såg tydligt den beundran han å sin sida ägnade Montevideos eleganta kvinnovärld, hvilken, som han sade, erinrade honom om »Seviljas och Granadas kvinnor». Han vågade dock aldrig yttra något sådant direkt till Anita, ty hon fördrog ej någon rival. Han har själf berättat, att hon vid ett tillfälle, då hon väntade träffa en sådan, uppträdde med två laddade pistoler, den ena för honom, den andra för rivalen.

Alla ekonomiska umbäranden uthärdade hon dock, som sagdt, med glädje för hans skull. Själf tillagade hon de sinas enkla kost, oftast bestående endast af bröd, vin och olja, och därmed var hon fullt belåten. Den läkare, som vid Teresitas födelse vårdade henne, har berättat, att vid detta tillfälle fanns det hvarken ljus eller mat

i huset; han måste därför skyndsamt begifva sig till sitt hem för att anskaffa lämplig föda åt den sjuka kvinnan.

Huru stort värde en än så liten penningssumma ägde för familjen visas af bl. a. följande lilla tilldragelse. En dag föll den lilla Teresita utför trappan och slog sig illa. Garibaldi, som ej visste hur han skulle trösta sin gråtande älskling, tog tre sous — familjens hela förmögenhet, bevarad för något särskildt stort tillfälle — och skyndade ut för att köpa något åt barnet. Vid sin återkomst möttes han af sin hustru, som helt upprörd och bedröfvad ropade till honom: »Man har stulit börsen!»

Alla äro emellertid ense i skildringen af den lycka, som oakadt bekymmer och de sydländska lynnernas häftighet, alltid rådde i Garibaldis och hans första hustrus hem.

År 1848 återvände Garibaldi till Europa och Italien. Han hade låtit sin hustru resa någon tid förut, och medel till öfverfarten hade han erhållit genom vänners och italienska patrioters sammanskott.

Då Anita med sina tre barn anlände till Nizza, Garibaldis födelsestad, där hans gamla mor ännu lefde, blef hon mottagen af befolkningen med höga jubelrop; tusentals människor samlades utanför hennes bostad under rop: »Lefve Garibaldi, lefve vår Garibaldis familj!» Hon erhöll äfven som gåfva en fana i de italienska färgerna, denna skulle hon öfverlämna åt sin make med anhållan att han först skulle höja den på Lombardiets jord. Flera Anitas bref från denna tid finnas autografiskt återgifna i italienska arbeten öfver Garibaldi; de bevisa, att Anita ej var den obildade och simpla kvinna, mången föreställt sig. Både handstil och innehåll äro värdade.

Helt egendomligt är det att se denna »steppens dotter» berätta om teatrar och skådespel, hvilka hon bevistade här i Rivierans sköna blomsterstad.

* *

Men de lugna dagarne i hennes mans barndomshem blefvo ej många. Efter kriget mellan Sardinien och Österrike gick Garibaldi i republiken Roms tjänst och ledde dess försvar under den dramatiskt spännande strid mot fransmännen 1849, som nästan oafbrutet fortgick under tvenne månader.

Flera bref från honom till Anita, skrifna under belägringen, finnas ännu; däri uttrycker han den ömmaste kärlek till henne och barnen och ber henne upprepade gånger att underrätta honom om

hennes hälsotillstånd. Hon väntade nämligen då att snart åter blifva moder.

Garibaldi's sista bref till henne, dateradt Rom den 12 juni 1849, erhöll hon emellertid aldrig. Hon hade nämligen då redan lämnat Nizza för att begifva sig till honom i den belägrade staden. Hon hade sport ett rykte att han vore sårad, och såsom hon fordom funnit vägen till honom genom Amerikas urskogar och brusande floder, så skyndade hon nu genom Toscana och Romagna, hvarest landet var ockuperadt af österrikare och fiender, åtföljd endast af en vän till Garibaldi, en af hans följeslagare från Montevideo, Orrigone.

Den 14 juni var hon i Rom. Garibaldi befann sig i sitt hufvudkvarter tillsammans med sina officerare, alla, som han själf sedan berättar, »i skjortärmarne», och jag för min del nedstämd, när jag nyss varit nödsakad att döma en af våra officerare till döden, en neapolitan, som under natten öfvergifvit sin post. Hastiga steg hördes i korridoren. Dörren öppnades. Jag utstötte ett skri, det var Anita, som kommit att uppsöka mig, ledsagad af Orrigone. Älskade Anita — jag tryckte henne till mitt hjärta. Det föreföll mig som om allt nu skulle gå enligt min önskan, mitt lifs goda ängel var åter vid min sida.»

En af deltagarne i republiken Roms ärofulla strid, schweizaren major von Hoffstetter, berättar i sin dagbok från dessa månader, att Anita var »en kvinna af omkring 28 års ålder med mycket mörk hy, intressanta drag och späd kroppsbyggnad. Redan vid första blick igenkände man i henne amazonen. Jag hade tillfälle att se hvilken ömhet och uppmärksamhet hennes make visade henne».

Men det gick ej enligt Garibaldi's önskan. Snart randades den dag — den 3 juli — då franska trikoloren jänte den påfliga fanan vajade från Capitolium.

Garibaldi uttalade sina berömda ord: »I alle, som nu med mig viljen dela landsflykten, hören hvad som nu väntar eder: hetta och törst under dagen, köld och hunger under natten — den som älskar Italien följ mig!»

Ett par tusen man slöto sig kring den djärfve anförarens fana, och i spetsen för denna trupp lämnade Garibaldi Rom i samma stund som fransmännen från motsatt sida intågade i den eviga staden.

Bredvid honom red nu åter Anita i mörkgrön ryttardräkt, calabreserhatt med strutsfjäder och med den sabel vid sidan, hvilken hon begagnat redan i Amerika. Han hade förgäfves sökt förmå henne att återvända till Nizza. Den sydländska kvinnans natur att alltid

sätta barnen främst och i sista rummet taga hänsyn till mannen fick denna gång gifva vika för den starka kärleken till honom, som nu sväfvade i större fara än någonsin. Ty ett pris var satt på hans hufvud, och han, Italiens store hjälte, dess oegennyttigaste son, dess blifvande räddare och befriare, jagades nu som ett villebråd af fyra stora arméer: österrikare, fransmän, neapolitaner och spanjorer. Ensam hans namn var nog att komma konungar och påfve att darra.

Oaktadt det tillstånd, hvori hon befann sig, delade hon nu åter med honom mödor och umbäranden; under en hel månad varade denna marsch; ständigt var den lilla skaran omgifven af fienden och oupphörligt i fara att öfverrumplas och tillfångatagas, då en säker död väntade dem alla. Många af soldaterna omkommo af hunger och lidanden; men Anita förlorade aldrig modet; hon uppmuntrade och tröstade sin öfver Roms fall sörjande make, och hon sökte intala de vankelemodiga och uttröttade mod. Under rasterna sysslade hon med att tillreda den tarfliga kost, man kunde erhålla uppe i Apenninernas vilda bergstrakter, och Garibaldi yttrade då ofta med rörelse och stolthet till sina följeslagare, under det han pekade på Anita, som midt i ödemarken skötte husmoderns kall: »O signori, mia moglie è una valorosa — min hustru är en modig kvinna».

Ändtligen funno de flyende en tillflykt på republiken San Marinos neutrala område. Men österrikarne nalkades; de omgäfvade snart hotande den lilla republikens högt på en klippa liggande hufvudstad, och Garibaldi, som här upplöst sin armé, måste själf skynda vidare. Hans mål var att uppnå Venedig.

Åter besvor han sin nu af feber och krämp häftigt sjuka och sängliggande hustru att kvarstanna i det gästfria skydd, som erbjöds henne i San Marino. Åter nekade Anita att skiljas från honom. Tanken på skilsmässan gaf henne till och med nya krafter. Vid nattens inbrott satt hon åter, ehuru med svårighet, till häst, och åtföljda af några officerare och 200 soldater begäfvade sig de båda makarne på väg till kusten.

Här lyckades man erhålla ett antal fiskarbåtar; segel hissades och kurs ställdes på lagunstaden Venedig.

Men den lilla flottiljen upptäcktes af österrikiska krigsskepp; den förföljdes och utsattes för en häftig kanonad; åtta båtar sjönko, medan fem lyckades rädda sig bakom en udde och landade vid Lido. Vadande genom vattnet bar Garibaldi sin afsvimmade hustru i land och uppnådde med henne en liten hydda, hvarest han nedlade henne och lyckades återväcka henne till medvetande.

Ännu ett par dagar ströfvade han med den dödssjuka Anita från plats till plats, alltjämt döljande sig, alltjämt ifrigt förföljd af den österrikiska arméen. Han måste nästan ständigt bära Anita; emellanåt orkade hon dock, stödd af honom, mödosamt släpa sig fram, förtärd, som hon var af en dödande feber och jämrande sig i häftiga plågor.

En vänlig bonde förde dem slutligen till en, som han trodde, säker tillflyktsort. Anita anlände dit i ett beklagansvärdt tillstånd, kämpande med en för tidig nedkomsts alla smärtor.

Deras tillflyktsort blef emellertid upptäckt och de måste fly till ett annat, längre in i den djupa pinjeskogen beläget ställe. Liggande på en madrass och stödd af kuddar måste Anita sakta bäras; hvarje skakning eller rörelse kom henne att jämra sig högt. Ändtligen voro de vid målet, en arrendegård, tillhörig marquis Guiccioli. Anita inbars och lades på en säng; hon drack litet vatten, som hennes man gaf henne, sjönk tillbaka i hans armar och dog.

I samma ögonblick, som han förtviflad kastade sig ned öfver bädden, ljöd ropet: »Fly, fly! Österrikarne äro här!» Dessa voro redan inne i huset, då Garibaldi lyckades undkomma genom en bakdörr.

Husets förfärade invånare läto i största hast nedmylla den ännu ej kallnade unga kvinnans lik i pinjeskogens sandiga mark.

Det upptogs dock senare och lades i en kista, hvilken fördes till ett närbeläget kapell. Här förblef den, till dess Garibaldi själf flera år därefter — då med jubel hyllad af hela landet, hvilket han genomreste nästan som en triumfator — tillsammans med sin son Menotti och sin dotter Teresita besökte platsen, med rörelse och tårar knäböjde vid kistan och lät föra den till Nizza, där den nedsänktes i jorden.

Med Anitas död var Garibaldis egentliga familjelycka också förbi; ty oakadt han med denna sin älskade ungdomsbrud lefvat — som vi visat — i allt annat än idylliska förhållanden, hade han dock vid hennes sida erfarit verklig lycka. Också glömde han henne aldrig, och årtionden efter det han ingått förbindelser med andra kvinnor — han var gift tre gånger — saknade han i henne alltjämt sin lefnads rätta följeslagarinna.

Ty hvad Garibaldi framför allt under sitt kämpande lif i sin lifsledsagarinna behöfde finna var amazonen, hjältinnan. Såsom sådan förstod Anita sin man och delade med kärlek och uppoffring hans egenomliga lifsarbete på ett i sanning storslaget sätt.

Och hvad kan mera af en hustru begäras?

Min gladiolus-grupp.

Efter *Ernest Legouvé*.

Öfversättning af *S. L.*

En af mina vänner, en musiker, hade kommit för att tillbringa några dagar hos mig på landet i slutet af augusti.

»Kom med ut och hör mina gladioler sjunga!» sade jag en morgon till honom.

»Sjunga?» upprepade han skrattande. »Hvad menar du?»

»Kom bara!»

Jag förde honom ut i trädgården. Där stannade vi framför en präktig gladiolusgrupp, som stod i rikaste blomning.

»Nå», sade jag, »sjunger ej allt detta? Dessa färgackord, denna växling i form, denna eleganta gruppering i olika ställningar, göra de ej intryck af en harmoni, som påminner om Mozart eller Weber?»

»Verkligen!» utropade han och drog på munnen, »är det möjligt att din gladiolus-grupp har så mycket att säga dig?»

»Det ha alla blommor . . . mer än så för öfrigt. Det första jag gör när jag blifvit klädd om morgonen, vet du hvad det är? Jo, jag skyndar ut i trädgården för att söka reda på de vackraste blommor, som slagit ut under natten. Jag utsträcker till och med mina efterspaningar till ängarna och fälten. Bönderna här i trakten ha blifvit vana att se mig ströfva omkring med trädgårdsknif och korg; ibland be de att få se hvad jag har i korgen. De tycka att jag påminner om en husmor, som går på torget. Jag samlar allt hvad jag får tag i, om hvartannat. Och när jag kommit hem igen, ordnar jag det i en stor vas med vid mynning, ställer den på mitt skrifbord och har den för ögonen, medan jag arbetar . . . Den lär mig skrifva. Skratta du, så är det i alla fall. Ändå vill jag inte påstå, att jag är någon mästare i buketbindning, visst inte! Jag bekänner mig till »*les tachistes*», som målarne nu för tiden säga; hvad jag eftersträfvar är att förmåla de bruna tonerna med de hvita, de violetta med de skära o. s. v. Jag studerar hela det rika färgspelet och söker i hvad jag skrifver fånga något af den harmoniska färg-

verkan, som beror på motsats i ett fall och öfverensstämmelse i ett annat... Och låt oss sedan ej glömma doften; det är den som ger mig den lätta berusning, som ni andra, materialistiska människor, söka hos er afskyvärda pipa och er illaluktande tobak!»

»Åh», inföll min vän, alltjämt skrattande, »det tycks vara mer än en öfvergående nyck det här, det är ju en verklig passion!»

»Ja, men en passion, som har den sällsynta förtjänsten att endast göra mig godt.»

»Hvad är det som läkarne alltid anbefalla oss gamla? Kroppsrörelse. Nåväl, min vän, hvar morgon går jag två à tre kilometer utan att märka det, för att söka upp mina blommor. Och om du visste hur det lugnar, hur det hvilar öga och sinne att försjunka i åskådandet af ett harmoniskt växtlif!»

»Ja, du skrattar naturligtvis bara åt mig, men att älska blommor har ännu en god följd med sig, af helt annan art. Det väcker känslor af välvilja och broderskap, närmar skilda klasser till hvarandra. Vill du ha bevis? Jag har nu bott i mer än femtio år här i byn och har sett smaken för blommor utveckla sig i en högst ovanlig grad. I denna stund finns här ingen stuga så liten, att ej de låga fönstern om våren lysa af levkojor, nejlikor, geranier eller fuchsier. Till och med bland bönderna kan man träffa på riktiga amatörer. I en dagsverkares fönstersmyg har jag sett lika vackra pyramidklockor som hos Paris förnämsta blomsterhandlare. En af mina grannar har i sitt fönster en kaktus, som jag afundas honom. Följden blir, att hvar gång jag kommer till hans dörr, går jag in. Vi talas vid om blomsterodling och ympning; jag erbjuder honom några skott, och han ger mig frön, Vi känna oss sympatiskt stämda gent emot hvarandra; vi älska hvarandra, som troende göra, i hvad vi gemensamt älska. Också är jag den människa evigt tacksam, som hos mig inympat kärleken till blommor.»

»Och hvem var det?»

»En fattig trädgårdsmästare. Han hade sin egen lilla stuga här i byn och förtjänade sitt uppehälle genom att göra dagsverken i byfolkets trädgårdar. Jag fick höra att han sålt det enda fat vin, som skörden i hans vingård inbringat, och dömt sig själf att dricka bara vatten ett helt års tid. Hvarför? Jo, för att kunna bygga sig ett litet drifhus.

»Det draget gaf mig lust att lära känna honom.

»Jag sökte upp honom, och vi kommo öfverens om, att han skulle komma till mig fyra gånger i veckan och sköta min trädgård. Jag

brukade ofta stå och se på, medan han arbetade, och prata med honom under rasterna.

»Men tro icke att han var en modern trädgårdsmästare! Han hade ingen idé om konsten att på en gräsmatta strö ut röda, gula och violetta blomsterfläckar, väl afrundade och symetriska, där ej en stjälk sticker högre upp än den andra och som bestå af blott fem till sex slags växter, ideligen desamma. Å, nej! Till trädgårdsmästare vid någon offentlig anläggning hade han ej passat. Han beundrade hela blomstersläktet, fattiga och rika, enkla och dubbla, gammalmodiga och moderna, ettåriga och fleråriga, alla, ända till de tusentals små ängsblommorna, till skogens vilda örter. Jag har den hedersmannen att tacka för mycket. Redan förut tyckte jag om blommor, men han lärde mig att älska dem på det enda riktiga sättet, älska dem så, att man känner och förstår att hvarje den minsta detalj har sin betydelse.»

Kvinliga jurister.

I ett föregående nummer af denna tidskrift lämnade jag några meddelanden om fru *d:r Emilie Kempins* försök att vinna ett praktiskt verksamhetsfält för sin juridiska insikt och erfarenhet. Som det efter den af kantonrådet i Zürich tillsatta kommissionens hemställan om afslag å ansökningen, tyvärr var att vänta, blef hennes begäran ej beviljad. Däremot har hon nu erhållit anställning såsom privatdocent vid universitetet i Zürich, där hon kommer att meddela undervisning i engelsk och amerikansk rätt. Enligt hennes sista meddelande hyser hon i alla fall inga sangviniska förhoppningar beträffande sin ställning till sina nya kolleger och lärjungar, och kommer antagligen att bestå mången kamp mot fördom och vana innan hon kan få känna någon trefnad i sin nya verkningsskrets.

Får man emellertid draga någon slutsats af det lifliga intresse och deltagande, som visades henne i Zürich vid hennes installation såsom privatdocent, borde man kunna förespå henne en ganska lofvande framtid. Som första kvinliga privatdocent vid något tysktalande universitet höll hon sitt inträdestal i den största, till sista platsen af en akademisk publik fyllda hörsalen. Tilloppet var till och med så stort, att hundratals intresserade för bristande utrymme med sviken förväntan måste stanna utanför. Hennes väl genomtänkta, utan koncept framsagda tal om »die modernen Trusts» varade under spänd uppmärksamhet från åhörarnes sida en hel timme. De lifliga bifallsyttringarna vid talets slut tillkännagåfvo det sympatiska mottagande det rönt.

Måhända intresserar det att erfaras, att 27 år förgått, sedan den första kvinliga studenten syntes i en af Züricheruniversitetets hörsalar.

Fru Kempins duglighet tycks ock vara erkänd äfven inom andra juristkretsar, ty ett af henne utgifvet arbete om de amerikanska lagarna omnämnes med beröm uti en i Berlin utkommande juridisk tidskrift, hvarjämte hon af den internationella kriminalistiska föreningen fått sig anförtrodt att i det tillämnade stora verket »Die Strafgesetzgebung der Gegenwart in rechtsvergleichender Darstellung» bearbeta en del

af Förenta Staternas straffrätt. I juridiska sällskapet i Berlin höll hon den 9 sistlidne mars ett föredrag om rättsvetenskapens nuvarande ståndpunkt i Förenta Staterna.

Äfven såsom praktisk jurist synes hon vara besjälad af energi och verksamhetsbegär, ty hon har nu i Berlin upprättat en filial af sina i New York och Schweiz etablerade rättsbyråer.

* * *

Lyckligare i sin sträfvan att skaffa kvinnan obehindradt rum för sin talang och förmåga äfven på den praktiskt-juridiska banan har rumäniskan *Sarmisa Bilcesco* varit. I alla afseenden en ädel och begåfvad person, förenande kvinnans och mannens bästa ägenskaper, har hon, efter enträgna och allvarliga studier vid Sorbonne i Paris, förlidet år där aflagt sina examina med glänsande framgång.

I hennes fädernesland restes, i trots af dess unga kultur, inga hinder emot hennes begäran om tillstånd att i Bukarest utöfva sakkörarekallet, ett vackert föredöme för de gamla kulturstaterna. Som fröken Bilcesco är medlem af en ansedd och rik familj, har hon ej för afsikt att för egen del begagna sig af den henne lämnade rättigheten, utan ville hon endast, med en för hennes ungdom (hon är blott 24 år gammal) och lyckliga ekonomiska förhållanden beundransvärd energi, öppna en ny väg för sina medsystrar i Rumänien.

* * *

För oss här i Sverige äro dessa företeelser just nu af särskildt intresse. Sistlidne april utgick från Upsala universitet efter där med utmärkelse aflagd examen Sveriges första kvinnliga jurist, fröken *Elsa Eschelson*. Några korta biografiska data om denna banbryterska på ett för den svenska kvinnan hittills främmande område torde vara af intresse för våra läsare.

Född 1861, aflade fröken Elsa Eschelson på våren 1882 maturitetsexamen med högsta betyget (laudatur) i Vallinska skolan i Stockholm och började hösten samma år sina studier vid universitetet i Upsala, där hon i januari 1885 tog filosofie kandidatexamen med mycket höga betyg. Det följande året tillbragte hon dels på resor i södern, dels i Stockholm, där hon, sedan hon bestämt sig för det juridiska studiet i januari 1886 med teoretisk filosofi kompletterade sin filosofie kandidatexamen för att kunna använda densamma såsom

förberedande examen till juris kandidaten. Följande höst började hon sina juridiska studier i Upsala, som dock vid nyåret 1887 afbrötos af en svår nervfeber, och först hösten sistnämnda år kunde återupptagas, hvarefter de fortsattes, tills de nu i april vunno sin afslutning genom en examen, som i Upsala anses för den vackraste af de därstädes på de sista åren aflagda, och lär fröken Eschelsson enligt uppgift nu komma att börja sin praktiska förberedelse hos en aktad landtdomare.

* * *

Äfven i det konservativa Preussen förmår man icke längre tillsluta ögonen för tidens kraf och har kommit så långt, att deputeradekammarrens undervisningsutskott i anledning af de af några kvinno-föreningar inlämnade petitioner rörande tillåtelse, för kvinnor att studera vid universitet, enhälligt beslutat att öfverlämna frågan till regeringens öfvervägande. Enligt nu gällande bestämmelser hafva Tysklands kvinnor hvarken kunnat upptagas som studenter eller erhålla tillträde till föreläsningars åhörande, hvarför kultusministern, då det har blifvit fråga om lämpligheten af en ändring i dessa bestämmelser, aflåtit ett cirkulär till samtliga preussiska universitetskuratorer med anmodan att inhämta såväl de akademiska senaternas, som de särskilda fakulteternas mening i denna sak, samt att inkomma med deras betänkanden och egna utlåtanden. Däremot blef en samtidigt inlämnad ansökan om upprättandet af kvinliga gymnasier afvisad.

* * *

Som man ser vinner idén om det berättigade i anspråken på frihet äfven för kvinnan att i mån af anlag och begåfning välja för henne individuellt passande verksamhetsfält allt mera terräng.

Ingen klarseende ifrare för kvinnans framåtskridande lär väl emellertid kunna önska och tro, att hon uteslutande eller företrädesvis bör söka och finna sin lycka och bestämmelse i sträfvan den på de verksamhetsområden, som hittills ansetts blott tillkommande mannen. Ett annat är att söka undanrödja hindren för en fri utveckling af de kvinliga individer, hvilkas håg och naturgåfvor, samt yttre omständigheter hänvisa till sådant arbete, som icke inbegripes under hvad man i allmänhet benämner kvinliga sysselsättningar. Likasom inom de husliga göromålens och slöjdens gebiet, ända från kokkonstens till damskrädderiets det knappt gifves någon arbetsgren, där ej den man-

liga arbetaren täflar med, ja stundom öfverträffar kvinnan, så bör det vara henne tillåtet att efter förmåga på andra områden täfla med mannen. Hon skall dock därför icke glömma de höga uppgifter i hvilkas fullgörande hennes allmänna skaplygne framgångsrikt gör sig gällande. Familjeandens vård och barnens uppfostran, likasom kärleks- och barmhärtighetsverk skola i alla tider förblifva något så viktigt och upphöjdt, att kvinnan, jag är viss därpå, icke skall vilja afstå från omsorgen därför. Hennes, af mannen så ofta betonade, större känslorikedom och förmåga af uppoffring skola säkerligen förhjälpa henne att fortfarande kunna uppfylla sina plikter på dessa områden.

Willy Uppström.

Manliga och kvinnliga bankfunktionärer.

»Svenska bankmannaföreningens komiterades förslag till skärpta bestämmelser för vinnande af ökad kontroll öfver arbetet i de enskilda sedelutgifvande bankerna och aktiebankerna» är den långa titeln på en broschyr, som utkom i slutet på förra året. Broschyrens innehåll i sin helhet faller utom Dagnys verksamhetsområde, men ett uttalande i den samma är af den art, att det bör i tidskriften upptagas och bemötas. Under afdelning III Aflöningsförmåner och pensionering yttras på sid. 12:

»I sammanhang härmed anse sig komiterade äfven böra yttra sig något öfver kvinnans användande i banktjänst. Under det att för ett tiotal år sedan kvinnliga biträden endast sparsamt användes, bekläda de nu för tiden kassörs-, kontrollants- och bokhållareplatser, ja fall förekomma till och med, att i landsorten kamrerarebefattningen är öfverlämnad åt fruntimmer. De hafva, efter hvad erfarenheten visat, aldrig svikit det förtroende, som lämnats dem; de bedrägerier och försnillningar, som blifvit begångna, hafva manlige upphofsmän. Ehuru sålunda denna omständighet talar för att än ytterligare använda kvinnliga biträden, vilja komiterade dock framhålla, att en gräns för dessas antagande bör sättas. Med den mindre fysiska styrka, hvarmed kvinnan i jämförelse med mannen är utrustad och med särskildt afseende fästadt därå, att en kvinnlig bankfunktionär svårligen kan äga den blick på bankaffärer och dessas skötande i dess olika detaljer och ej heller nå den högre befördran, som en manlig sådan, är det ju ock naturligt, att kvinnans intresse icke blifver så öppet och vaket för bankarbetet som mannens. Kvinnliga biträden kunna dock enligt komiterades mening fortfarande som hittills med fördel användas vid sedeluppräknning, en del bokföring och för renskrifning, men i allmänhet icke på sådana platser, med hvilkas skötande är förenad kontroll öfver andra tjänstemän och förutsättning af insikter därutinnan.»

»Fruntimmerslogik» har länge varit ett slagord, som är nästan identiskt med fullkomlig brist på all logik. Men att den manliga logiken äfven ibland kan förete betänkliga brister visar komiterades ofvan citerade uttalande.

De komiterade börja med att gifva de kvinliga bankfunktionärerna sitt ampla erkännande: »De hafva aldrig — yttras det — »svikit det förtroende, som lämnats dem, de bedrägerier och försnillningar, som blifvit begångna, hafva haft manlige upphofsmän.» Man väntar nästan, att af detta faktum skall dragas den konsekvensen, att man i långt större utsträckning än hittills bör använda kvinnor i bankernas tjänst och så mycket som möjligt anförtro dem de med ansvar mest förbundna posterna.

De komiterade komma emellertid till diametralt motsatta slutsatser och förklara, att oaktadt de obestridliga förtjänster kvinnorna lagt i dagen vid sitt skötande af banktjänster bör en gräns sättas för deras användning. Till svar på det förvånade »hvarför»? som vid detta kategoriska påstående ofrivilligt framställer sig, hafva de komiterade icke att anföra någon anmärkning mot bristande nit eller duglighet hos de kvinliga funktionärerna utan måste taga sin tillflykt till den gamla axiomatiska satsen om den mindre fysiska styrkan kvinnan i jämförelse med mannen besitter, denna sats, som ständigt anföres, då man för kvinnan begär likställighet med mannen i afseende på undervisning eller aflöning, men hvilken ingen tänker på, då det gäller fullgörandet af hennes mycket fördrande plikter som maka och moder.

Sedan komiterade väl proklamerat kvinnans fysiska underlägsenhet under mannen, proklamera de med samma bestämdhet hennes oförmåga att i den upphöjda och invecklade bankvetenskapen täfla med mannen. Nu är det hennes intresse, som icke kan vara så öppet och vaket som mannens. Och hvarför? frågar man åter.

Jo, en kvinlig bankfunktionär kan — yttras det — svårligen äga den blick på bankaffärer och dessas skötande i dess olika detaljer och *ej heller nå den högre befordran som en manlig sådan.*

Det är ju möjligt, att fruntimren i en bank ej alltid äro fullständigt inne i verkets hela maskineri med alla dess olika detaljer, men skälet härtill är oftast icke bristande intresse eller förmåga utan den större svårigheten för dem än för herrarne att komma in i detta maskineri. De manliga bankfunktionärerna användas nämligen mer på olika platser och få därigenom en mångsidigare erfarenhet, hvar emot ett fruntimmer år efter år måste utföra samma arbete. Herrarne ha dessutom tillfälle att deltaga i diskussioner och rådplägingar rörande bankväsendet, från hvilka fruntimren äro fullkomligt utestängda, de äldre tjänstemännen äro beredvilligare att sätta yngre manliga kamrater in i arbetets detaljer än att göra de kvinliga biträdena samma tjänst.

Angående komiterades senare invändning mot kvinnans användning, den att hon ej kan nå den högre befordran som hennes manliga kamrater och att detta måste verka hämmande på hennes intresse, så tyckes saken vara lätt hjälpt. Öppna för henne tillfälle att nå denna högre befordran, och hennes intresse skall vidgas, hennes arbetsförmåga växa i samma mån som hennes utsikter till bättre ställning ökas.

Komiterade draga emellertid en helt annan slutsats ur sitt påstående. De vilja i stället bota missförhållandet genom att skjuta undan kvinnan på platser, där arbetet är ändå mer mekaniskt och intresselöst, där löneförmånerna äro ändå ringare.

Likaledes vilja de förvisa henne från alla de platser, hvilkas skötande är förenadt med kontroll öfver andra tjänstemän och det oaktadt de började sitt anförande med att framhålla de kvinliga bankfunktionärernas öfverlägsenhet framför de manliga i afseende på redbarhet och pålitlighet.

Nej, de komiterade måste när de skrefvo ifrågavarande stycke, varit behärskade af en helt annan tankegång än den de försökt uttrycka. De hafva tydligen varit besjälade af en kanske i någon mån berättigad fruktan för konkurrensen, en fruktan, som de dock icke haft mod att öppet uttala.

Den svenska kvinnans deltagande i världsutställningen i Chicago 1893.

Med hänvisning till en uppsats med ofvanstående titel i ett föregående häfte, få vi härmed meddela, att arbetet för den svenska kvinnans deltagande i Chicagoutställningen oafbrutet fortgått, ehuru den ursprungliga planen något förändrats. Svenska utställningskomitén har nämligen ej ansett sig kunna bevilja damkomiténs ansökan om särskildt utrymme i den svenska afdelningen, ej heller ansökningen om penningeanslag, hvarföre damkomitén sett sig föranlåten att endast emottaga sådana arbeten af särdeles framstående beskaffenhet, som äro afsedda för galleriet i »Woman's building».

I denna senare byggnad har genom den allmänna utställningskomiténs försorg ett utrymme af 150 kvadratfot blifvit för de svenska utställarinnorna reserveradt.

Insamlandet af de statistisk-litterära uppgifterna kommer att fortgå efter den därför antagna planen. Dessa uppgifter torde dock insändas före september månads utgång, då tid erfordras för öfversättning, tryckning och nödiga anordningar.

Före anmälningstidens utgång ha till damkomitén ingått cirka 100 anmälningar af utställningsföremål från afdelningarna för bildande konst, konstindustri samt slöjd och yrken.

För att under juni, juli, augusti och september månader besöka olika delar af landet i ändamål att utse för utställning i »Woman's building» lämpliga föremål af *särskildt framstående* arbeten, så väl af kvinlig slöjd som med egendomlig nationel prägel, har damkomitén såsom reseombud antagit fröken *Carin Wästberg*, hvilken för detta ändamål af kongl. svenska utställningskomitén erhållit fribiljett på statens järnvägar samt ett resebidrag af 300 kr.

H. K. H. kronprinsen har godhetsfullt till damkomiténs förfogande ställt en för byrån särdeles lämplig lokal i arfprinsens palats vid Gustaf Adolfs torg, i hvilken lokal centralkomitén under loppet af hösten kommer att återupptaga det under sommaren hvilande arbetet.

Meddelanden från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Pristäflan för barn- och ungdomsböcker.

Då Fredrika-Bremer-Förbundet i september månad 1891 utdelade ett pris för en af fru Kerfstedt skrifven barnbok, kunde Förbundet, tack vare enskild frikostighet, nästan omedelbart därefter utlysa en ny pristäflan. Liksom förra gången utsattes tvenne pris: ett första, utgörande 300 kronor, och ett andra, utgörande 100 kronor. Tiden för den nya pristäflan bestämdes till 6 månader och tilländagick den 15 april 1892. Äfven denna täfling har omfattats med intresse; inom den utsatta tiden inlemnades 15 täflingsskrifter.

Efter verkställd granskning har Förbundets bokkomité vid sammanträde den 8 juni beslutit tilldela författaren af »Sigtrygg Torbrandsson» första priset, 300 kr., och författaren af »Från nordisk rot» andra priset, 100 kr. Vid öppnandet af de namnsedlar, som åtföljde de prisbelönade skrifterna, befanns »Sigtrygg Torbrandsson» vara författad af fru Mathilda Lönnberg, f. Stenhammar och »Från nordisk rot» af fru Maria Anholm, f. Öberg.

Det har för komitén varit glädjande att iakttaga, att de täflande författarna icke uteslutande uppehållit sig vid skildringar af lifvet på landet, sådant det ter sig bland våra svenska barn. Vi kunna få för mycket af landtliga fester och utfärder, kryddade med små äfventyr till lands eller sjös. De nu prisbelönade skrifterna äro afsedda för de äldre barnen och ungdomen, 14—16 åringar, och böra för dem blifva välkomna såsom goda skildringar och berättelser från det kulturhistoriska området.

Bland de för de mindre barnen afsedda skrifterna har komitén med nöje tagit del af berättelsen »Barnen på Broby.» Då dess omfång icke motsvarar den i annonsen om pris-

täflan bestämda fordran — 150 sidor — har det icke varit möjligt att låta den ifrågakomma till erhållande af pris. Komitén har likväl önskat att på detta sätt få gifva skriften sitt erkännande. Då komitén icke har rätt att öppna namnsedeln, är dess författare tills vidare okänd.

Förteckning öfver medlemmarna af Fredrika-Bremer-Förbundets styrelser och komitéer.

Förbundets styrelse.

Ordinarie medlemmar: Riksantikvariern H. Hildebrand, ordförande, hofintendenten A. Börtzell, v. ordförande, med. doktor C. Nyström, kassaförvaltare, fröken A. Roos, sekreterare; fru S. Adlersparre, fru E. Ankarsvärd, fröken L. Engström, fröken M. Forsell, fru A. Höjer, revisionssekreteraren H. Rohrtlieb, fil. doktor fröken E. Fries samt fru S. Whitlock. *Suppleanter:* fröken G. Elfving, kapten L. A. Hubendick, fröken L. Dahlgren, fru A. Kerfstedt, professor P. G. Rosén, fru Th. Gyldén, fröken M. Silow, fru J. Jolin, fru G. af Klintberg, rektor V. Adler, fru M. Arwidsson och fröken G. Hjelmerus.

Revisorer: Häradshöfding A. Lundvall, fru E. Odelberg och fröken A. Rossander. *Revisors-suppleanter:* doktor V. Svedbom, fru S. Wising och häradshöfding W. Uppström.

Förvaltningsutskottet.

Ordinarie medlemmar: Riksantikvariern Hildebrand, ordförande, fru Adlersparre, fru Ankarsvärd, doktor Nyström och fröken Roos. *Suppleanter:* Hofintendenten Börtzell, fröken Dahlgren och fröken Forsell.

Redaktionskomitén.

Förbundets ordförande eller vice ordförande, Dagnys redaktris, fru Ankarsvärd, fröken M. Cederschiöld, fröken Engström och fru Kerfstedt, hvarjämte fru Adlersparre lofvat deltaga i komiténs arbete.

Komitén för anordnande af hemstudier.

Fröknarna Elfving, Forsell, Fries, L. Granbom och S. Leijon hufvud.

Bokkomitén.

Fru Ankarsvärd, fröken Engström, fröken Forsell, fröken Hjelmerus, fru S. Almqvist, fru B. Nordenson, bokhandlaren H. Sandberg.

Komitén för utredning af de till Danmark utvandrande svenska allmogeflickornas ställning och arbetsförhållanden.

Fru Adlersparre, justitierådet C. H. Hammarskjöld, fil. doktor E. Söderberg och fröken G. Adelborg.

Samkvämskomitén.

Fru Arwidsson, amanuensen E. Folcker, fru Jolin, fru D. Kindstrand, fru E. Upmark och intendenten G. H. W. Upmark.

Komitén för ordnandet af kurser i trädgårdsodling för kvinnor.

Fru Ankarsvärd, fru M. Bolin och doktor Nyström.

Styrelsen för sjukkassan.

Ordinarie medlemmar: Professor Rosén, ordförande, doktor Nyström, v. ordförande och kassaförvaltare, fröknarna A. Roos och A. Fabricius vid expeditionen samt medicinalrådet D. Pontin. *Suppleanter:* Fru F. Lybeck, fröken G. von Plomgren samt professor O. Sandahl.

Revisorer: Fröken H. Casselli och öfverstelöjtnant C. E. Elfving. *Revisors-suppleanter:* Fröken L. Borg och fröken A. Dahlström.

Komitén för insamlande af medel till Förbundets fonder för yrkes- och studiestipendier.

Fru Adlersparre, fru Gyldén, fröken Engström, fröken Silow, revisionssekreteraren Rohtlieb och professor Rosén.

Styrelsen för stipendiefondernas förvaltning.

Ordinarie medlemmar: Fru A. Wallenberg, generaldirektör A. Andersson, professor Rosén, revisionssekreteraren Rohtlieb och fröken Silow. *Suppleanter:* professor H. Gyldén och fröken C. Montelius.

Revisorer: Expeditionschefen E. von der Lancken, fröken J. Elfving och grosshandlaren O. Melin. *Revisors-suppleant:* doktor G. Elowson.

Nämnd för utdelning af Förbundets läkarestipendier.

Förbundets ordförande eller vice ordförande, fru Adlersparre, med. doktor Karolina Widerström, fröken Silow, professor Rosén, revisionssekreteraren Rohtlieb och fru A. Wallenberg.

Styrelsen för Dräkthereformföreningen.

Ordinarie medlemmar: Fruarna N. Bendixson, M. L. Berg, C. Boklund, M. Bolin, A. Cederschiöld, G. Linder, H. Palme, C. Scholander samt fröken E. Gyldén. *Suppleanter:* fruarna E. Gyllander, I. Humble och Jolin samt fröknarna E. Bergman, E. Lindhagen och H. Palmqvist.

Revisorer: Fru B. Salin och fröken A. Kruse. *Revisors-suppleanter:* Fru A. Arvedson och fröken B. Hirsch.

* * *

Sambandet mellan Fredrika-Bremer-Förbundets allmänna styrelse och de under densamma lydande komitéer och institutioner framgår af de bestämmelser härom, hvilka här nedan äro intagna.

Allmänna bestämmelser för de under Fredrika-Bremer-Förbundet lydande komitéer och institutioner.

1. För Förbundets komitéer utfärdar styrelsen stadgar.
2. För institutioner, som bära Fredrika-Bremer-Förbundets namn, fastställer styrelsen stadgar. Förslag till ändring af dessa underställes Förbundets styrelse.
3. I hvar och en af Förbundets komitéer eller styrelser för de under n:r 2 omtalade institutioner, skall Förbundets styrelse vara representerad af åtminstone en sin ledamot (ordinarie eller suppleant).

Till *Allmänna Stipendiefonden* har genom grefvinnan Ebba Hamilton i Upsala öfverlämnats kronor Fyrahundrafemtio (450: 75) utgörande behållningen af en soiré anordnad af henne och professorskan Helena Nyblom till förmån för Upsala läns obemedlade flickor.

Önskligt vore att det vackra exemplet följdes å flera orter, hvilket skulle i ej oväsentlig mån bidraga att påskynda utdelningen af stipendierna inom de särskilda länen.

Föreningen för gift kvinnas äganderätt

höll den 25 maj sitt årsmöte i Läkaresällskapets lokal under byråchefen grefve *H. Hamiltons* ordförandeskap.

I årsberättelsen meddelades bl. a., att vid innevarande års riksdag väckts tvenne motioner rörande föreningens hufvudfråga, den gifta kvinnans äganderätt, af två af dess styrelseledamöter, grefve *H. Hamilton* och lektor *M. Höjer*.

På föreningens försorg hade en kortfattad öfversikt af den svenska lagstiftningen om kvinnan utarbetats af hofrättsnotarien *Karl Staaß* och utgifvits dels såsom själfständig broschyr under titeln: »*Hufvudpunkterna af den svenska lagstiftningen om kvinnan*», dels i häfte IV, ny följd, af föreningens skrifter, hvilket dessutom innehöll den *norska* lagen af den 29 juni 1888 och den *engelska* lagen af den 18 augusti 1882 (denna senare i svensk öfversättning) rörande äkta makars ägendomsförhållanden samt motionerna vid 1892 års riksdag rörande denna fråga. Detta häfte hade tillställts samtliga ledamöter af riksdagens bägge kamrar och var liksom broschyren tillgängligt i bokhandeln.

Af en af sina medlemmar hade föreningen erhållit en gåfva af ett tusen kronor.

Efter sedan val af styrelseledamöter och revisorer förrättats, vidtog en ytterst liflig diskussion, hvilken inleddes af ordföranden grefve *Hamilton* med en redogörelse för behandlingen vid årets riksdag af de väckta motionerna rörande äkta makars ägendomsförhållanden. Den af motionerna, lektor *Höjers*, som gått längst i fordringar och begärt förverkligande af den främsta punkten på föreningens program, afskaffande af mannens målsmanskap, hade af lagutskottet be-tecknats såsom »icke påkallade ytterlighetssträfvanden». Att likväl åtminstone andra kammaren icke vore fullkomligt fiendtligt stämd mot alla reformer i denna fråga, hade den visat genom det sätt, hvarpå den behandlat talarens egen motion.

Inledaren föreslog, att aftonens diskussion skulle röra sig kring frågan, hvad som borde göras för att inom riksdagen främja förenin-

gens reformsträfvanden, antingen man borde i likhet med lektor Höjers motion framställa sina fordringar i hela deras vidd eller i enlighet med talarens motion beträda de partiella reformernas väg. Vidare borde man se till hvad som kunde göras för att åt föreningens idéer vinna större utbredning bland allmänheten.

I den diskussion, som därpå följde, yttrade sig bl. a. assessor C. Lindhagen, hr E. Beckman, redaktör H. Sohlman, fil. kand. G. Aldén, prof. Retzius, fil. doktor Ellen Fries. I afseende på den förra af de af ordföranden uppställda frågorna rådde ganska stor enighet, då de flesta af talarne ansågo, att det vore önskvärdt, att vid riksdagen fortfarande väcktes såväl motioner, hvilka gingo direkt på frågans kärnpunkt och begärde genomgripande reformer, som sådana, hvilka i likhet med grefve Hamiltons åsyftade detaljförändringar i rådande lagstiftning. De stora motionerna tjenade, äfven om det vore föga hopp om att de skulle gå igenom, till att inom riksdagen stödja de mindre vidtgående samt att hålla intresset för frågan i dess helhet vid lif. Bland detaljfrågor, som kunde göras till föremål för riksdagens uppmärksamhet, föreslog en talare, fil. kand. E. Svensén, att som villkor för att en af mannen utfärdad borgensförbindelse skulle ega giltighet, skulle erfordras hustruns samtycke.

Mera delade voro meningarne i afseende på hvad som föreningen kunde göra för att bland allmänheten vinna spridning för sina idéer, och många olika förslag framställdes i denna riktning. Hrr Lindhagen och Retzius yrkade på att föreningen skulle utvidga sin verksamhet och på samma gång ändra sitt namn, att den skulle ombildas till en allmän kvinnoaksförening. Andra talare föreslogo uppriktande af föreningsfilialer i landsorten, utsändande af personer, som i olika delar af riket höllo föredrag och gjorde föreningens sträfvan den kända, spridande af populära småskrifter etc.

Att föreningens hufvudfråga, förbättrande af den gifta kvinnans rättsliga och ekonomiska ställning, är af den största vikt äfven för samhällets djupare lager, framgick på ett eklatant sätt af det inlägg, som under diskussionen gjordes af en arbetarehustru. Med anförande af sin egen sorgliga erfarenhet visade hon tydligt, huru behöfligt det är, att hustrun inom arbetsklassen får ett ord med vid afgörande af frågor, som röra familjens ekonomi, huru därigenom mannen ofta skulle kunna hindras från att genom oförståndiga spekulationer eller lättsinniga borgensförbindelser förstöra makarnes med mycken möda och försakelse hopbragta sparpenning.

Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,

5 Malmtorgsgatan, kl. 11—4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygieniska frågor.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa*.

Äfven personer som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Fredrika-Bremer-Förbundets dräkthereformförenings

modeller till underkläder för vuxna kvinnor, kläder för späda barn, koltbarnkläder, grosess-, skol-, sport- och turistdräkter m. m. finnas till påseende i fröken *Josephine Ohlssons modehandel, Blasieholmstorg 14, Stockholm*, där äfven mönster säljas och beställningar emottagas. Planscher, upptagande nästan alla föreningens modeller, finnas till salu à 25 öre st.

Pristäflan

för barn- och ungdomsböcker.

Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité har vid sammanträde den 8 juni beslutit tilldela täflingskriften "Sigtrygg Torbrandsson" sitt första pris med 300 kr. samt "Från nordisk rot" det andra priset med 100 kr. Dessutom har komitén funnit täflingskriften "Barnen på Broby" vara af den beskaffenhet, att komitén särskildt velat omnämna densamma med erkännande, ehuru skriftens otillräckliga omfång gjort, att den ej kunnat ifrågakomma till pris. — Ej prisbelönade täflingskrifter få afhämtas å förbundets byrå, Stockholm, 5 Malm-torgsgatan, kl. 11—4.

Använd endast
Floras Opoponaxtvål,
Floras Genuina Glycerintvål,
Floras Eau de Cologne och Parfymer.